

absoluut boos gezien wordt), die heeft ook God zelf buiten het drama geplaatst. Indien de historie geen ruimte heeft voor een concrete ontleding van de onvermengde boosheid van een gevallen creatuur, dan biedt ze evenmin ruimte voor de onvermengde heiligheid van den Volzaligen Schepper-Herschepper. Toen één der late apologeten van het ongeschreven gemeenegratie-dogma toegeven moest, dat in Satan geen „gemeene gratie“ te vinden was (Hepp), had hij daarmee erkend, dat bestaan-blijven ook na een diepen val niet in zichzelf genade is. Maar dan moet dat gemeenegratie-en-gemeenegratie-loosheid-concept van „het daemonische“ als tegenstelling met het „satani-sche“ maar voor altijd opgeborgen worden in het pandemonium der mythen.

Doch dan is daarmee ook de idee van „den dood van God“ meteen van de baan.

Wij denken hier weer aan het opstel van Paul Lenz-Medoc. Hij spreekt (typisch naar den stijl der roomsche aanspraak van „intellectueelen“) van „den dood van God“ in meer dan één betekenisse.

Den éénen keer (636) wordt ermee gedoopt op „het feit,..... dat het geloof in den christelijken god beroofd is van zijn aanvaardbaarheid“ (Nietzsche); het „geloof“ der „vrijdenkers“ dus; hun gevoel van verlichting bij de boodschap dat „de oude God dood is“ (637).

Den anderen keer evenwel (628 v.) heeft hij het oog op de filosofie van Hegel. Hegel toch kent geen persoonlijk God, die vanden aanvang persoonlijk is, en die alles naar een vasten raad, een eeuwige „voorkennis“ en een vasten wil-van-welbehagen gemaakt heeft en bestuurd en nog bestuurt. Neen — Hem, dien wij God noemen, heeft Hegel uitgeruild voor een „absolute idee“, die zich ontplooit in en met „het andere“ (d.w.z. met wat niet-God is). Die ontplooiing of evolutie van alles „God“ inbegrepen, klimt dan ook steeds hoger; het wordt een proces van these, die overspringt op haar antithese en zoo leidt tot een hoogere synthese. De daemon van het pantheïsme dus. Min of meer terecht zegt nu Lenz: „Hegel schakelt de gebeurtenis van Calvarië, de dood van God die mensch is geworden, in zijn dialectiek in. De historische Goede Vrijdag wordt „speculatieve Goede Vrijdag“. Van dit oogenblik dagteekent, niet het woord, maar behoudens vergissing, de idee van den dood van God“. Het lijden wordt op die manier absoluut en algemeen; maar „het absolute lijden of de speculatieve Goede Vrijdag is de voorwaarde van de verrijzenis“. „Nu is elk wezen opgeslorpt in den dood van God, den afgrond van het niet, maar om er uit te verrijzen tot de allerhoogste volledigheid“.

Met andere woorden: allen hebben deel aan het lijden en sterven, en ook allen aan de opstanding. In het proces van Gods wereldwording en van de Godwording der wereld „sterft“ God met de menschen, en „staan“ de menschen „op“ met God. Het eene is de keerzijde van het andere.

Tegelijk met den Goede-Vrijdag-dood en door en in dien dood staan wij allen op. Wij allen in en met het universum.

Dit pantheïsme zou ons vandaag misschien minder deren, ware het niet, dat zijn consequenties waren overgenomen door anderen, die ons willen doen geloven, dat zij van alle pantheïsme vijand zijn. De namen, die hier te noemen zouden zijn, slaan we over, behalve den éénen van Karl Barth. In Jezus Christus alle menschen verworpen en ook alle menschen verkoren — komt dat ten slotte niet op hetzelfde neer? Christus' dood de keerzijde van zijn opstanding, komt ook dat niet ten slotte op hetzelfde neer? Dat is K. Barth's leer.

Wij willen dan ook op dit Paascheest elkander opwekken, dit veldwinnend Barthianisme overal te onderkennen. Wie zijn lagere school, zijn universiteit, zijn sociale actie, zijn politieke kring, zijn middelbaar onderwijs, zijn zendingraden, zijn oecumenisch gezelschap opzet in samengang met deze Barthianen, ondermijnt alle christelijke feesten, neemt er pit en merg uit.

Wij zien overal de zwakkelingen opstaan om te verzekeren: het is zoo erg niet. Maar het is rechtstreeks verrand van wat ons „overgeleverd is“.

Wij willen daarom ook dit jaar (evenals vorig jaar, maar dan weer in ander verband) herinneren aan het „triduum“, het drietal dagen, dat God tusschen Goeden Vrijdagavond en Zondag-morgen van Paschen heeft laten verlopen. Hij wil daarmee zeggen: het is niet waar, dat Goede Vrijdag in zichzelf en ipso facto leven is, of dat het sterven van „God-in-Christus“ automatisch de keerzijde is van aller opstanding met God. Ware het zoo, dan ware Christus meteen weer opgestaan, onmiddellijk in en door zijn sterven. Niet daar om, doch daar in. Dan ware er geen tusschen-ruimte geweest tusschen Vrijdagavond en Paaschmorgen. Dan ware Jona niet door den Meerdere van Jona opgevolgd en vervuld, opdat deze drie dagen en drie nachten zou zijn in het hart der aarde.

Daarom nam God zijn Zoon wel aanstonds op in den hemel, maar dat zag niemand. Dat was wel zijn „opstanding“ naar den inwendigen mensch, en wel zijn

rechtvaardiging voor het oog van God en van de engelen, maar nog niet zijn „opstanding“ naar den uitwendigen mensch, die zijn publieke rechtvaardiging moest zijn voor aller oog. God heeft daardoor getoond, dat „dit ons vleesch“ niet automatisch daarom deelt in de opstandingsglorie, omdat „God gestorven“ is. Want God is nooit gestorven, en kan niet sterven. Gestorven is de Persoon van den Middelaar naar zijn menselijke natuur. Het was wel de dood van Hem, en niet de dood van „iets“ van Hem. Neen, het was Zijn dood. En daarom werd het straks ook Zijn opstanding. En onze opstanding is geen wereldlot, doch alleen geloofsgemeenschap met Hem, die drie dagen in het graf gelegen heeft, om ook deze historische verbreking van ons vleesch, deze perforatie van onzen uitwendigen mensch te toonen, als door Zijn borgtochtelijk lijden ontdaan van den vloek, die er anders in bediend zou worden.

En nu wij dit alles weten, nu kunnen wij ook onzen barren tijd weer verdragen. Wij hebben geen Anna Katharina Emmerich nodig, om ons te laten raden naar de tijden van Satans ontbinding; de roomschen erkennen trouwens zelf, dat zij zich vaak vergist heeft. Wij weten, dat Satan algebonden is in het duizendjarig rijk, dat met Paschen is ingeluid en met Pinksteren begonnen. Wij hebben geen Hitler-Gestapo nodig, om te weten, dat de ontbinding van Satan naderbij komt; dat zien we nog veel beter in een vrijwillig geknevelde pers, in een vrijwillige loslating van soevereiniteit bij de gratie Gods, als onderdeel van de samenvoeging der wereldvolken onder één zichtbaar hoofd. Wij hebben geen ondergang van Hitler of zijns gelijken nodig, om nog te kunnen gelooven aan Satans toch nog wel onder arrest zijn; want wij weten, dat

Nogmaals: De Rechter

Van één onzer lezers — jurist — ontvingen we in dank een interessant brief. We weten niet, of zijn stuk als „Ingezonden“ bedoeld is, het staat er niet, en noemen dus zijn naam niet, niet wetende, of hij dit zou goed vinden. Maar de brief lijkt me voor de lezers wel interessant. Hier volgt hij (dagteekening 13 Maart):

„Naar aanleiding van Uw artikel „De rechter ingeroepen“ in de laatstverschene „Reformatie“ moge ik de vrijheid nemen Uw aandacht erop te vestigen, dat Uw conclusie „dat wij vrijgemaakten, in onderscheiden dorpen en steden vandaag zouden vergaderen in het gebouw, dat thans door de Ned. Herv. Gemeente bezet is“, mijns inziens te optimistisch is. Dit baseer ik op een beschouwing in „Sybenga, De Grondwet van 1887“, zesde druk, blz. 499 e.v. over de rechtspraak inzake de kerkelijke goederen uit het Doleantietijdperk. Het zou de moeite waard zijn deze in haar geheel eens te bestuderen aan de hand van de teksten der vonnissen, doch ik moge te dezer plaatse volstaan met het letterlijk citeren van de slotconclusie, welke aldus luidt: „Er is dus verschil van gevoelen in de rechtspraak geopenbaard betreffende de aanvankelijke rechtskracht van het Kon. Besluit van 1816, doch hierin stemmen al de rechterlijke beslissingen overeen, dat, moge ook Koning WILLEM I onbevoegd gedaan hebben wat hij deed, en het Besluit van 1816 in zijn oorsprong gebrekkig geweest zijn, dit gebrek is weggenomen door de macht der feiten, *rebus ipsis et factis*, doordien al de plaatselijke kerken, soms met uiting van tegenzin, doch zonder krachtigen tegenstand, zich aan het Reglement hebben onderworpen, en althans op dien grond het geworden is het statuut der Nederlandsch Hervormde Kerk. Op dezen grondslag wordt vervolgens gebouwd dat het kerkelijk reglement, zooals het in 1852 door de kerkelijke besturen onder koninklijke bekrachtiging is gewijzigd, eveneens rechtsgeldig is, zoodat naar de bepalingen hiervan uitgemerkt moet worden — en dit geschiedt dan in ontkennenden zin — of eenige kerkeraad de door hem vertegenwoordigde gemeente door eene te dien einde strekkende verklaring aan de Algemeene Synode, kon losmaken van het Synodaal Verband. Wat intusschen de kerkeraad voor de geheele gemeente niet kon bewerken, dat hebben de kerkeraadsleden, die er toe medewerkten, door dergelijke verklaring wel te weeg gebracht voor zich zeiven persoonlijk, nl. hun afscheiding van het Nederlandsch Hervormde Kerkgenootschap, en daarmee de uitsluiting van kerkelijke waardigheden, voor welker bekleding het lidmaatschap der Nederlandsch Hervormde Kerk is vereischt. Een afscheiding door de daad, waarop veelal kerkelijke censuur, bestaande in ontzetting van het lidmaatschap, gevolgd is“.

Men kan het vorenstaande verschijnsel verklaren uit het rechtsbeginsel, dat de rechtszekerheid eist, dat na verloop van tijd, de feitelijke toestand overgaat in een rechtstoestand. Hierop berust o.a. het instituut der verjaring en dat der z.g. rechtsverwerking. Foro consensuale binden zij niet.

Intussen valt uit het bovenstaande te leren:

a. dat de vrijmaking — d.i. burgerlijk rechtelijk het ontkennen van de rechtmatigheid van verbintenissen voortvloeiend uit handelingen van vergaderingen, die onbevoegd waren verricht — ook in dit opzicht bewijst juist en op tijd te zijn geweest;

b. dat de bezwaarden onder de synodocratie door het nalaten van een protest metterdaad rechten aan de kerken toekomstig verspen en mogelijk reeds verspeeld hebben; men denke in dit verband ook aan wat het aanvaarden van de „tolerantie“ van de Haagse Synode van 1950 civielrechtelijk moet betekenen;

c. dat het aanhangig maken van een procedure door bezwaarde Hervormden tegen de Nieuwe Kerkorde al-

achter de wolken onze dooden leven en heerschen en met Christus op tronen zitten; deelde in zijn paaschvrucht. En het „satani-sche“ zien we niet pas bij de Crowley's en de Price's, om dan pas ervoor te huiveren, doch wij ontwaren het reeds in een weggezonden kerk, een gebroken verbond, een hart, dat de bekeerling weigert, in zout dat smakeloos wordt, in lastering tegen den Geest, een onregistereerbaar kwaad, dat er toch moet zijn, en pas kan zijn in de volheid des tijds.

En wat onze toekomst betreft: hoorden we hierboven niet „leugen en moord“ naar Joh. 8:44 als „het satanische“ aanwijzen? Welnu, — als de officiële „leugen“ ons Pinksterfeest weerspreken wil, en als „de officiële moord“ ons Paascheest ons ontroofen wil, dan zien wij het werkelijk satanische daarin wel optreden; en wij zullen het niet denatureeren om het te verzachten tot het „daemonische“, dat niet absoluut zou wezen. Maar wij zullen daartegenover stellen „de waarheid“ van den Geest van Pinksterfeest, en „de opstanding“, die Christus' Geest in onze wedergeboorte (onze „eerste“ opstanding) werkt; en deze zullen wij niet denatureeren tot iets godmenscheijks, dat wij met iedereen deelen, doch eeren als genadevruchten van den Borg, die de Heer van Paschen en de Weergekomene van Pinksteren is.

En geen machteloze „exorcismen“ werpen we tegen een of anderen Obersalzberg, doch we bidden om de genade, die ons tegen den Satan en het onvermengd satanische leert waken door den onvermengd Heiligen Geest. Als ze ons vragen, of het wezenlijk satanische en het wezenlijk goddelijke in de historie concreet kunnen zijn, dan wijzen we naar buiten en naar binnen. Want dit niet te kunnen, dat is ongelooft.

K. S.

KERKELIJK LEVEN

leen al als daad van bewaring-van-recht gerechtvaardigd kan zijn;

d. dat, wanneer iemand uitdrukkelijk of stilzwijgend rechten heeft prijsgegeven, hij niet de rechter kwaad moet aankijken als hij een proces verliest, doch de hand in eigen boezem moet steken en..... hij voor een volgende gelegenheid daaruit lering moet trekken. Vandaar zeer waarschijnlijk, dat de processen na de vrijmaking anders verlopen dan na de doleantie“.

Tot zoover de brief.

In mijn meening, dat, indien de rechtbank in 1886 de inzichten ZOU gedeeld hebben, die zij thans heeft in meer dan één hof, wij vrijgemaakten in meer dan één plaats zouden vergaderen in het thans door de Ned. Herv. gemeente bezette gebouw, kwam geen wijziging. Want het recht der plaatselijke kerk is in de doleantiedagen met kracht van redenen bepleit door mannen als Rutgers; en al geven we toe, dat de toestanden in de Hervormde kerk anders waren dan in de Gereformeerde kerken, waarop onze schrijver terecht wijst, en waarop ook wij zelf in ons tweede artikel even het licht lieten vallen, dit verhindert niet, dat de mogelijkheid zou bestaan, dat een rechter (stel, hij ware in 1886 al zoo wijs geweest als tegenwoordig) den factor van het staatsgeweld had laten gelden ter gedeeltelijke verontschuldiging van „zuchtende“ plaatselijke gemeenten. De rechter heeft het wel meer aangedurfd, den Staat onrechtvaardigheid te verwijten en de slachtoffers van dat onrecht geheel of althans gedeeltelijk deswege te disculpeeren.

Maar daarover is een debat vrijwel vruchteloos. Wij waardeeren dit schrijven om zijn aanwijzen van de consequenties, die de traagheid en de valsche berusting heeft.

En wij zijn nog altijd blij, van een jurist te hooren, dat de vrijmaking op tijd kwam, en dat onze kerkrechtelijke correspondentie met de Heeren Ridderbos-Polman, ook inzake synodes, die geen enkel recht hadden om praatjes te maken als waren ze zelf-machtig, op tijd geweest is. Velen dachten en logen destijds, dat het ging tegen de familie, van een vader, wiens zoon tot professor benoemd was in Kampen. De tijd zal komen, waarin erkend worden gaat, dat het niet tegen een persoon ging (ik heb zelf nog meegewerkt aan een besluit inzake de regeling van zijn te geven onderwijs, advies uitbrengende als lid van het college van hoogleeraren), maar dat ook niet om een persoon het recht der kerken is cadeau gedaan aan een stel afgevaardigden. Men moest eindelijk eens eerlijk worden, door, dit ronduit vertellende, meteen te erkennen, dat het mij te doen was om het recht der kerken tegenover brutale afgevaardigden, die maar bleven zitten onder valsche voorwendsels (later werden die ineens losgelaten. Hadden we toen gezwegen, dan zou misschien door een rechter, en ZEKER door dr. H. H. Kuyper, gezegd zijn: u hebt uw recht verspeeld.

K. S.

Synodes en Wetenschap (I)

Onze lezers herinneren zich, dat Adolphus Venator den brief van ds. J. Bosch (zie rubriek Ad. Ven. van 17 Maart) ter bespreking heeft overgeheveld naar deze rubriek.

Juist wilden we ons zetten aan een antwoord, toen we onder oude papieren (uit de oorlogsdagen) de copie

vonden van Axel, dat den aan odelijk: de het bepele toen — w duitche dat het n Maar n rog op. N making ri van dr H nog vrien kerken; die ook de „getulgen Hepp was Post laut dit punt schappelij geen iets have: Ds Pos vorig arti

De lee (het „al dus niet neering dubbele basis eis iets, K. Daarbi anderen verder t ziekte, o Ook is Althans die zegt wetenski die Strij Geleer een grov punt, on poogt te gie, bij goed te kunnen lijken gr

Ten sl neer nie De lee de Syno schillen brachten Het o geschil schreven en de 66 H. Schri door de Waar zou de 8 wanneer Daaro van de l Of dit maar w ren niet is blijven Immer leergescl kwesties Om di van „he Dit is schil. Ook is ondersc nodig warring Ter z eens. Het v bond me ander he behoore Doet kiezing en men Doet ller, het de belid en God Het is punt en loochent is men Zelfs verkorer gekeerd geen zw zelf is z Alleer doopslee derkenn iets dat Men i Heel i Daard

1) B. J. pag. 248. 2) Ik aj omdat ver onder ons

heerschen en in zijn paasch-let pas bij de voor te huive- weggezonden d de bekeering lastering tegen l, dat er toch des tijds.

we hierboven Job. 8 : 44 als is de officiële t weerspreken aachfeest alijk satanische let denaturee- monische", dat len daartegen- en Geest van g", die Chris- e "eerste" op- denatureeren aderen deelen, a Borg, die de e van Pinkste-

erpen we tegen bidden om de et onvermengd mengden Heili- eenlijk satani- le historie ve naar buiten nen, dat is on- K. S.

LIJK LEVEN

ht gerechtvaar-

of stilzwijgend rechter kwaad it, doch de hand ij voor een vol- trekken. Van- een na de vrij- eantie".

htbank in 1886 zij thans heeft n in meer dan thans door de swam geen wij- kerk is in de n bepleit door oe, dat de toe- waren dan in ze schrijver tens tweede arti- lundert niet, dat echter (stel, hij tegenwoordig) nten gelden ter chtende" plaat- wel meer aan- te verwijten en of althans ge-

vruchteloos. Wij nwijzen van de valse berus-

urist te hooren, dat onze kerk- ntie met de ynodes, die geen aken als waren elen dachten en familie, van een ad was in Kam- d worden gaat, ing (Ik heb zelf ake de regeling itbrengende als , maar dat ook er kerken is gden. Men moest it ronduit ver- mij te doen was agenover brutale n onder valsche losgelaten. Had- schen door een per, gezegd zijn: K. S.

ap (I)

dolphus Venator k Ad. Ven. van heveld naar deze

antwoord, toen adagen) de copie

vonden van een artikel van wijlen ds J. S. Post van Axel, dat nooit geplaatst is, hoewel het was ingezonden aan ons blad. De oorzaak der niet-plaatsing is duidelijk: de enveloppe draagt het stempel 21-VIII-40, en het begeleidend briefje is van 20 Aug. 1940. Ik was toen — wat ds Post blijkbaar nog niet wist — in duitsche handen en ons blad was verboden. Vandaar dat het nooit opgenomen is.

Maar nu ik het terugvond, neem ik het meteen als- nog op. Niet alleen om den man te eeren, die in de vrij- making zich zoo prachtig gedragen heeft — hij, vriend van dr H. H. Kuyper gedurende vele jaren, maar meer nog vriend der waarheid en strijder voor het recht der kerken; maar ook omdat het artikel de kwesties raakt, die ook ds J. Bosch te berde bracht. Het liep over het „getuigenis des H. Geestes", de opvatting van Kuyper-Hepp was bestreden door Grojdanus-Schilder, en ds Post laat zien, hoe hij erover denkt, dat een synode in dit punt de „gangbare meening" (weten- schappelijke meening dus) zou gaan beschermen (het- geen iets anders is dan de confessie hand- haven: had men dat maar gedaan!).

Ds Post dan schreef (onder verwijzing naar een vorig artikel van zijn hand):

De leer van het Testimonium Spiritus Sancti generale (het „algemeen getuigenis van den H. Geest", K. S.) is dus niet op de Schrift gegrond. Zij is product van rede- neering zonder goede onderscheiding, en berust op een dubbele denkfout: het tweemaal maken van een meta- basis eis allo genos ('t overspringen op een andersoortig iets, K. S.), zooals het voorgaande betoog uitwijst.

Daarbij heeft men, zonder den grondslag, die door anderen gelegd was, door te denken, getracht daarop verder te bouwen. Dit herinnert aan oorspronkelijkheids- ziekte, of aan epigonisme, dat origineel poogt te zijn.

Ook is het een zeer duidelijk voorbeeld van biblicisme. Althans volgens de omschrijving van Dr B. J. de Klerk, die zegt: Biblicisme is vir ons die rigting wat in die wetenskap tot uiting kom en wat met 'n eie insig na die Skrif gaan, dit uit die Skrif wil bewijs, enz."

Geleerdheid zonder behoorlijke onderscheiding levert een groot gevaar voor de wetenschap op. Vooral dit punt, omdat het een subjectieve grond voor ons weten poogt te geven, die, mislaken uit eerbied voor de theolo- gie, bij den jongen lector aan de Vrije Universiteit zoo goed te verklaren, in de andere faculteiten als basis zou kunnen aangenomen worden, in de meening Schriftuur- lijken grond onder den voet te hebben.

Ten slotte, deze beschouwing zou onvolledig zijn, wan- neer niet nog één punt onder de aandacht werd gevat. De leer van het Test. Spir. Sancti toch stond vóór de Synode van Amsterdam op de lijst van de „leerge- schillen", die zooveel „onrust" in de kerken teweeg- brachten.

Het onderhavige punt nu zou men inderdaad een leer- geschil kunnen noemen, insoverre het een duidelijk om- schreven geschilpunt is, waarbij de leer in 't geding is, en de één radicaal loochent, wat de ander als leer der H. Schrift verkondigt. Dit alles toch is eisch voor een door de Kerk ernstig te nemen leergeschied.

Waar dit evenwel geen punt is, dat de belijdenis raakt, zou de Synode haar taak en bevoegdheid te buiten gaan, wanneer ze als richter in zulk een zaak ging optreden. Daarom is het zeer goed geweest, dat dit leergeschied van de lijst is afgevoerd.

Of dit nu om die reden gebeurd is, is mij niet bekend, maar wel is het dan zeer te verwonderen, dat dit afvoe- ren niet geschied is met de andere punten en dat de lijst is blijven bestaan.

Immers, kan bij het punt, dat wij behandelen, nog van leergeschied gesproken worden, dit is met de andere kwesties niet het geval.

Om dit aan te toonen neem ik als voorbeeld het punt van „het Verbond".

Dit is geen leergeschied. Zelfs nog geen meeningsver- schil.

Ook in het noemen van de dingen hebben wij heldere onderscheiding van de zijde onzer woordvoerders brood- noodig. Men behoort zijn woorden te wegen. De ver- warring is toch al groot genoeg.

Ter zake. Over het genadeverbond is men het allen eens.

Het verschil ontstaat hierdoor, dat de één het ver- bond meent te moeten zien als van de zijde Gods, en de ander het beschouwt vanaf den kant der geloovigen als behoorende tot de openbaarde dingen.

Doet men het eerste, zoo komen verbond en uitver- kiesing samen te vallen. Deze beide worden dan verward en men heeft geen vat aan het verbond.

Doet men, in overeenstemming met het doopsformu- lier, het tweede, dan gaat men uit van den doop en van de belijdenis der geloovigen, houdt men aan hun geloften en God aan Zijn Woord en Sacrament.

Het is duidelijk, dat dit een kwestie is van uitgangs- punt en van accent. Het is geen geschil, zoodat de één loochent wat de ander belijdt. In het wezen der zaak is men het volkomen eens.

Zelfs zóó, dat men toestemt: de van eeuwigheid uit- verkorenen komen hier uit als de geloovigen, en om- gekeerd: de geloovigen zijn de uitverkorenen. Er is dus geen zwaem van remonstrantisme. Omtrent het verbond zelf is zelfs geen meeningsverschil.

Alleen gaat hij, die zich houdt aan de Gereformeerde doopsleer, uit van de geloovigen, die hij alleen kan onder- kennen, niet aan iets dat verborgen is, maar aan iets dat openbaar is, n.l. hun doop.

Men moet elkaar trachten te begrijpen.

Heel het verschil berust op misverstand.

Daarom doet men ook beter te spreken van „misver-

1) B. J. de Klerk, Vorme en karakter van die Biblicisme, pag. 248.

2) Ik spreek van meeningsverschil en niet van geschil, omdat verschil de dingen neutraal laat en meeningsverschil onder ons niet bestaanbaar behoort te zijn.

Gewillig en met vreugde

Officieel heette hij Philippus, Philippus van Dam. Zoo was hij ingeschreven bij den burgerlijken stand. Maar dat wist eigenlijk niemand. Al kon ieder dat wel vermoeden. Want in de wandeling werd hij Philippi genoemd. Omdat hij zoo klein van postuur was. Zoo vaak we als jongens over Zachéus hoorden, dachten we aan de maat van Philippi, die ook zoo ondermaatsch was. En Philippi stelde die vergelijking op prijs. Hij vond er iets eervols in. Tot dien Zachéus had de Heere Jezus toch maar gezegd: „Ik moet heden in uw huis zijn." Een grootere onderscheiding kan Philippi-Zachéus zich niet denken.

In het kerkelijk leven telde hij ternauwernood mee. Hij werd wel meegeteld, wanneer baas Jansen de som der avondmaalgangers opmaakte. Philippi behoorde altoos tot de getrouwe zes en zestig procent. Als vanuit de vier en dertig resterende procenten aan Philp de vraag gesteld werd, waar hij toch wel de vrijmoedigheid vandaan haalde om aan te gaan, gaf hij kort maar krachtig ten antwoord: „da's een bevel en een mensch moet die vrijmoedigheid niet wegwerpen". En Philippi werd ook meegeteld als de scriba eenmaal in het jaar de gegevens voor het Jaarboekje moest opzenden naar Goes. Maar overigens telde hij zoo goed als niet mee. En daar had hij zoo heelemaal geen last van. Hoe begeerenswaardig hij het ouderlingschap ook vond, nooit was het in hem opgekomen, dat men hem tot dat treffelijk werk zou kunnen roepen. Hij zou er niet aan hebben dürfen denken. Vaak moest hij denken aan die woorden uit den brief aan de He- breërs: „En niemand neemt zichzelf de eer aan, maar die van God geroepen wordt gelijkewijs Aäron". En die eer dorst hij zich zelfs in gedachten nog niet aannemen. Ook voor diaken — hij wist het — miste hij de gaven. De broeders in den kerkeraad wisten het ook. Of beter gezegd: die waren aan de vraag óf hij die gaven had zelfs nooit toegekomen. Ook in dat op- zicht was Philippi volkomen ondermaatsch.

Intusschen verdroot het Philippi zéér, dat hij op die manier niets voor de gemeente kon doen. Want wat hij ook miste, hij bezat een brandend hart. Hetwelk van vele broeders met „gaven", tegen wie Philp hoog opzag, nu niet altijd kon worden gezegd. In stilte was Philp een beetje jaloersch op een broer van hem. Die was dorpelwachter, een soortement van hulpkoster, in de Grootte Kerk. Een benaming, die Philippi overigens zelf nooit gebruikte. „De groote kerk", placht hij te zeggen, „daar hoor ik zelf bij. Bij de Kerk van Zon- dag 21". En die kerk was volgens hem destijds in- doleantie gekstan. Maar het speet hem wel, dat men in de gereformeerde kerk dat hulpkosterchap niet ken- de. Dat zou licht iets geweest zijn voor hem.

Totdat zijn groote dag kwam. Er werd door de ge- meente een pijporgel gekocht. En mitsdien kwam er behoefte aan een orgeltrapper. Toen Philippi er van hoorde greep hij zijn kans. Hij ging eens praten met den dominee. En deze sprak er over met den kerke- raad. Die tegelijk met een gediplomeerden organist, broeder Ph. van Dam, tot (ongediplomeerden) orgel-

standen" dan van „leer"- of „meeningsgeschillen".

Immers hetzelfde kan aangetoond worden van de kwestie over de „gemeene gratie".

Niemand onder ons toch zal ontkennen, dat het licht der algemeene genade door Christus in de zondige wereld valt en dat zij door de bijzondere genade in stand ge- houden wordt. Maar dit heeft van den anderen kant niet tengevolge, dat de schoone conceptie en het magistrale werk van Dr A. Kuyper te dezzer zake aan waarde inboet.

Ook de leer van de z.g. pluriformiteit der Kerk is zulk een duidelijk geval van misverstand.

Degenen, die deze leer tegenspreken, doen dat, omdat ze maar één vorm van Kerkopenbaring erkennen, die overeenkomstig de Schrift is. Alles wat met deze door God bepaalde formatie der Kerk in strijd is, is defor- matie der Kerk.

Maar daarmee wordt nog niet uitgesproken, dat er buiten de gereformeerde kerk geen kerk meer is.

In wezen is over deze dingen geen verschil, al mogen ook sommigen eens doordrijven.

Dit te mogen constateeren is, bij al het betreuens- waardige, zelfs bemoedigend, gezien ook het feit, dat zulke vraagstukken nog in het centrum der belangstel- ling staan.

Over de aantijgingen tegen den heer Janse en tegen prof. Vollenhoven behoeft nu wel niet meer gesproken te worden. De gedachtenwisseling heeft wel duidelijk gemaakt, hoeveel misverstand hierbij in het spel was.

Wij mogen dan ook wel uiterst dankbaar zijn voor polemiek, die het om de waarheid te doen is.

Ze kan lastig zijn, maar ze werkt toch heilzaam voor ons kerkelijk leven.

Waar wij terecht zouden komen zonder de vrije uiting over vastgezette niet op Gods Woord gegronde men- schenmeningen, wordt waarschuwend bewezen door de leer van het T.S.S. generale.

Axel.

POST.

Tot zoover ds Post.

De lezers, die mijn standpunt kennen, zullen bemerkt hebben, dat ik niet in alles met het bovenstaande het eens kan zijn.

Maar dat hindert niet.

Dit stuk kan al vast dienen als inleiding op hetgeen ik in antwoord op ds J. Bosch nog hoop op te merken in een volgend artikel.

K. S.

OP EN OM 'T KERKPLEIN

trapper benoemde. Die benoeming is het feest van Philippi's leven geworden. Een dubbel feest. Want het ambt leverde per jaar ook nog het kapitale bedrag van vijftig gulden op. Plus een vrije zitplaats op de galerij. De zitplaats hield Philippi voor zichzelf. De vijftig gulden kwamen als vrijwillige bij- drage terug in de kerkkas.

De organist, die een spotvogel was, heeft in die da- gen eens tot Philippi gezegd, dat psalm 84 bij een nieuwe berijming zou worden veranderd. In de toe- komst zou men niet meer zingen: „Ik Waar liever in mijns Bondsgods woning een dorpelwachter", maar: „een orgeltrapper, dan gewend aan d' ijd'le vreugd in 's boozen tent". Philippi vond het verschrikkelijk van den organist, maar er zat in diens spot toch een mu- ziek, die hem streefde. En hij moest er, zoo dikwijls dat vers gezongen werd, maar dan in volen ernst, aan denken. En toen dominee eens preekte over de ge- meenschap der heiligen en dat zoo mooi bijbracht uit 1 Corinthen 12, dat de hand en de voet elkander van noode hadden en tegen elkander niet zeggen moesten: „ik heb u niet van noode", heeft Philippi dat zoo met toepassing op zichzelf mogen aanhooren. Hij dacht zoo: ik ben per saldo voor den goeden gang van den dienst op mijn plaats niet zoo onmisbaar als de orga- nist achter het klavier en de dominee op stoel. Had hij ditsch gekend, dan zou hij met een variant op het bekende:

Wo du nicht bist,
Herr Organist,
da schweigen alle Flöten,

gezegd hebben:

Als ik niet kom
is 't orgel stom.

Die preek van dominee is hem zijn leven lang bijge- bleven. En gewillig en met vreugde heeft hij zijn gaven — onopgemerkt door de meeste kerkgangers, maar gezien van de engelen — ten nutte en ter zaligheid der andere lidmaten aangewend.

Totdat na jaren het orgel gerestaureerd werd. En tegelijk daarmee een elektrische windmotor werd aan- geschaft. En de orgeltrapper werd afgeschaft.

Erg heeft Philippi er niet onder geleden. Het wilde den laatsten tijd niet meer zoo. De adem ging hem wat beven soms.

Kort na de ingebruikneming van het gerestaureer- de orgel is hij ziek geworden. En toen op een morgen de wijkzuster kwam om hem te helpen, zei hij: „Laat maar, zuster, straks ben ik thuis. Ze zijn al onder- weg". De zuster, die ook een zuster was, begreep. Ze zei: „Van de engelen gedragen in Abraham's schoot.... Zijn ze niet allen gediensstige geesten, uitgezonden tot dienst dergenen, die beërven zullen de zaligheid?"

Philippi knikte.

En ging heen.

Met veel vrijmoedigheid.

Die vrijmoedigheid had hij niet weggeworpen en ver- gooid.

D. E. C.

CORRIGENDUM.

Lees in ons vorig nummer, bl. 203, kolom 1, regel 5/6 als volgt: (ziet haar als een booze) macht, die moeder ziek g e m a a k t heeft, ziek h o u d t, een feeks, een heks..... enz.

Maria, de moeder van onzen Heere Jezus Christus (XII)

ZALIG IS DE SCHOOT, DIE U GEDRAGEN HEEFT.

Toen de Engel Gabriël aan Maria de geboorte van den Heiland heeft aangekondigd, heeft hij haar ge- noemd: de begenadigde (Luc. 1 : 28). De woorden: gij zijt gezegend onder de vrouwen, die in onze St. Vert. bij dit vers voorkomen, vinden we niet in den grond- tekst. Enkele handschriften slechts hebben deze woor- den, die wel uit vs 42 zullen zijn ingevoegd.

Wanneer Maria bij Elisabeth komt, wordt deze met den Heiligen Geest vervuld en zegt: Gezegend zijt gij onder de vrouwen en gezegend is de vrucht uws schoots (Luc. 1 : 42). Maria zelf zegt in haar lofzang: Want zie, van nu aan zullen mij zalig spreken al de geslachten (Luc. 1 : 48).

Uit deze Schriftplaatsen heeft men gepoogd de Ma- riavereering af te leiden. In het gebed, dat in de Room- sche Kerk zoo veelvuldig wordt opgezonden, worden dan ook deze woorden telkens herhaald: gij zijt ge- zegend onder de vrouwen en gezegend is de vrucht uws schoots.

De vraag is echter, of dit gebed zich laat verdragen met het heerlijke, dat van Maria is gesproken. Daarom zullen we er goed aan doen om te overwegen een woord, dat we alleen bij den Evangelist Lucas aantreffen hs. 11 : 27, 28. De Heiland wordt beschuldigd de duivelen uit te werpen door Beëlzebul, den overste der duivelen. Jezus wijst daarentegen er op, dat een Koninkrijk, dat tegen zichzelf verdeeld is, niet kan bestaan. Indien de Joden dit tegen Hem aanvoeren, brengen zij hun eigen kring in gevaar. Want ook hun leerlingen werpen dul-